

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik
minden héten egyszer
szombaton, egy íven.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECZEN, KOLLÉGIUM
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyekre vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Előfizetési ár
egész évre 10 arany korona
félévre . . . 5 arany korona
Egyes szám ára 25 arany fillér

Egyházkerületi közgyűlést megnyitó imádság 1925 május 13-án.

Mindenható Isten! Mennyei édes Atyánk! A Te kegyelmednek bizonyosságai hálaadásnak imádságát adják ajkainkra. Hálát adunk Neked, hogy adtál nekünk erőt, segédelmet és alkalmatosságot, hogy olyan nagy térbeli és időbeli közbevetés után összegyülekezhessünk anyaszentegyházad tanácsává, foglalatoskodni azokban, amelyek Tenéked, Mi Atyánknak dolgai.

Ebben a foglalatosságban van a mi családokozhatatlan hasznunk, ebben Te előtted való kedveségünk, emberek előtti tisztességünk, és az igazság amaz eltett koronájához alkalmas méltóságunk. Tisztíts és válassz tehát óh Uram! magadnak mi bennünk kiváltképen való népet, békességre és jó cselekedetekre igyekezőt, olyat, amely példa és tükrök lehessen szeretetben a kívül valók előtt.

Ha elibünk vet is a világ kísértése választásra jót és rosszat: adj minékünk értelmes szívet, tiszta lelket, Feléd hajló utat s Neked engedelmeskedő indulatot, hogy elvetvén a gonoszság gondolatait és cselekedeteit, irigységet, haragot, bosszúságtételt, szentségárulást és káromlást: azt az indulatot nyerhessük, ami van a Te Fiadban, az Úr Jézus Krisztusban, aki nemesak ismerte, de cselekedte is a Te jó, kedves és tökéletes akaratodat.

Adj minékünk olthatatlan szomjú kívánságot, hogy szüntelen való fáradozással, még lemondásokkal és megáldoztatásokkal is keressük a romolthatatlan kincset, a mindennél becsesebb drága gyöngyöt: a Te igazságodat, amelynek megtalálása öröm, szolgálata méltóság és a világ minden hatalmasságai, sőt a pokol kapui ellen is győzelemre juttatása: dicsőség! Nem a mienk, hanem a Tied, kinek nevére hajoljon meg minden térd és térjen minden jónak érdeme. Amen.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Tárca

Imádság.

vitész nagybányai Horthy István, lovassági tábornoknak, a Heves-Nagykunsági Egyházmegye gondnokának beiktatásakor, vitész nagybányai Horthy Miklós Magyarország kormányzójának részvételével tartott közistentiszteleten Mezőtúron 1925 május 5.

A mi segédelmünk az Úrtól legyen. Amen.

Felséges Isten, mennyei, édes, jó Atyánk! Örömmel, boldogan, hálával csordulásig megteljesedett szívvel siettünk színed elé ez ünnepnap reggelén, mert „jó minékünk itt lakozni”: szentséged hajlékában, az édes atyai házban. Tavaszi napsugár csókolja ragyogó gyémánt-cseppé a reggeli harmatot künt a nagy természet csodaszép templomában; itt pedig szárnyaló ének, szívünk dobogása, Fiad evangélioma, gondviselésed jósága: hozzánk való atyai kegyelmedről beszélnek. Köszönjük, hogy őriző Pásztorunk voltál az elmúlt éjszakában, gondot viseltél gyarló életünkre. Köszönjük, hogy halhatatlan lelkünkre is édes atyai szeretettel vigyázol; Fiad vérén, áldott szent Lelked csodatevő erejével anyaszentegyházad alapítótál, abba minket is kiválasztottál, elhívtál és beavattál.

Hálás szívvel borul le királyi trónusod zsámolya elé ez a nagy gyülekezet ez ünnep reggelén, hogy századok viharában megőrizted, megtartottad a mi földünkön is Anyaszentegyházadat, s időről-időre adtál neki apostolokat, prófétákat, evangélistákat, pásztorokat, tanítókat és kormányzó főket: „a szentek tökéletesbitése céljából, szolgálat munkájára, a Krisztus testének építésére!”

Téged áldunk, mi Urunk Istenünk most is, amikor hálával emlékezünk meg az előttünk járt előljárókról: arról az édes atyáról, aki boldog dicsékedése volt oly sok éven át ez egyház-vidék gyülekezeteinek; arról a harcok mezőjén leesett ékes koronánkról, aki az atyai örökségben való szent szolgálatát felcserélte önként az édes, magyar Hazának fegyveres szolgálatával, s érette életét is oda adá.

Uram, csodálatosan vezérled az ember életét! Felmagasztaltad ez áldott, édes atyának fiait is: harcok tüzeiben, vad zivatarában próbáltad meg hűségüket, áldozatos szerelmüket. Egyiket e vérző, csonka-törzs legfőbb gyógyító orvosául, Maradék-Hazánk kormányzójául hívtad el szent, felelősségteljes szolgálatra; a másikat az édes atya örökébe szőlítettad „egyező hitre egybegyűjtven sok népeket“, Anyaszentegyházad e vidéken letelepedett gyülekezeteinek gondviselőjévé tetted!

Végzéseidért, akaratodért imádunk a gyülekezetben. „Az Úrtól lett ez, csodálatos ez a mi szemeink előtt! Ez a nap az, amelyet az Úr rendelt; örvendezzünk ezen! Oh Uram, segíts most; oh Uram, adj most jó előmenetelt! Áldott, aki jő az Úrnak nevében; áldunk titeket, akik az Úr házából valók vagytok.“ (118. zs. 23—26. v.).

Uram, engedd meg, hogy ez a sok lélek megostromolja kegyelmed ajtaját. Ime könyörgünk: a te Anyaszentegyházadért, szenvedő édes Anyánkért, szép magyar Hazánkért. Mind a kettőt tépett és vérző; mind a kettőt szétszították, mint keresztre feszített Egyszülötted ruháit. Oh, áldd meg őket fiaikban és leányaikban! Évek óta tartó Nagypéntekünk gyászos éjszakáját derítsd fel a husvéti hajnal mosolygó sugáiraival! „Szent oltárodnál térdre hullva kérünk: szabad Hazánkat, oh add vissza nekünk!“

Könyörgünk megáldó szent Lelkednek kitöltéséért; a tanácsnak, az értelemnek, a bölcsességnek és szeretetnek ama Lelkét kettős mértékben töltsd ki boldog büszkeségünkre: Magyarország Kormányzójára és tanácsosaira; Anyaszentegyházunk vezéreire, gyülekezeteire, hűséges őrállóira! Legyen áldott minden mi Véled való társalkodásunk, dicsőségedért való tusakodásunk és tanácskozásunk, hogy megépíthessük a poklokon is diadalmaskodó magyar Sion! Ámen.

Úri imádság.

Felemeltük Hozzád édes Atyánk a mi szívünket kezeinkkel egyetemben az Égre. Hallgasd meg néped könyörgését! Uram, áldd meg a mi bejövételünket, kimenetelünket, szent Fiadnak, az Úr Jézus Krisztusnak érdeméért kérünk. Ámen.

Marjay Károly
lelkész.

Egyház

Egyházmegyei közgyűlés „Középszabolcsban“.

Az utóbbi években a középszabolcsi egyházmegyei közgyűlésekről semmiféle híradás sem jelent meg e lap hasábjain. Úgy, hogy az egyházkerület némely távolabbi pontjain már talán azt gondolták a mi egyházmegyénkről, hogy olyan már csak, mint a holdvilág; ama bizonyos kihalt égitest.

Pedig, ha a dolog mélyére bocsátkozunk, be kell látnunk, hogy Csonka-Magyarországon

kevés egyházmegyében találunk olyan szép, sikerdús, református kulturális életet, mint éppen Középszabolcsban.

S a világetért sem a szüklátkörű, sovíniszta patriotizmus íratja velem e szavakat. Oh nem! Hiszen véletlenül, aki e sorokat írom, mindenütt beigazolván látom Kálvin Jánosnak örökké szép jelszavát: Egyedül Istené a dicsőség!

Hogy a középszabolcsi egyházmegyében olyan élénk egyházi élet tapasztalható, annak közvetlen oka nem egyedül a ma élő lelkészek, avagy az itteni kiváló világi emberek működésében keresendő, hanem a szép történelmi múltban s a vármegye ponypás geográfiai és etnográfiai alakulásában, helyzetében.

Alig van itten templom, amelynek az udvarán, ha vermet ásnak, egy-egy régi reformációkorabeli sirt, avagy bizonyos „kuruc-labanc“ időkre emlékeztető csontokat, hamvakat ne háborgatna meg az ásó, a csákány.

Ósi egyházak ezek jobbára. Egy-egy szabolcsmegyei templom mellett megállva, mindig aktuális a krasznahorkai vár ódon, magas tornyát gloriifikáló remek dal-részlet:

Magas tornyán az őszi szél,
Régi dicsőségről beszél.

A föld, a talaj többnyire homok, avagy agyagos homok. Szóval a világ legkönnyebben művelhető talaja.

A lakosság nagyjából falvakban él. -- Egyedül Nyiregyházának van megengedve, hogy igazi nagy várossá fejlődjék. S ebben is igaza van az ősi szabolcsi kulturának. Hiszen hát rendszeren a nagyvárosok lesznek az emberiség Sodomáivá, bűntanyáivá...

A falusi kultúra meg is látszik itt aztán az embereken is. A tipikus szabolcsi magyar rendszeren egyszerű ember. Természetesen ilyen egyszerű emberek itt jórészt a református papok is. Imádkoznak, prédikálnak, gazdálkodnak. Punktum!

S nagyon helyesen, ilyenformán fogják fel a dolgot: Hát hiszen csak elhiszi rólunk az egyházkerület, hogy élünk és dolgozunk!?

S hála Istennek, így is van a dolog. Ez a csekély híradás-féle cikk is csak azért látott napvilágot, mert Esperes úr a gyűlés pár percnyi szünetelése alatt ezt mondotta: Fiúk, írja meg már valaki, hogy együtt voltunk!

Hát itt az írás! (Bocsánat a hosszú bevezetésért. Dehát ennyi hallgatás után szükség volt erre.)

Folyó év április 22-én Nyiregyházán a vármegyei háza kistanácstermében gyűltünk egybe. Természetesen a gyűlés kezdetén a kistanácsterem imaházzá változott. Felhangzott a régi, bibliai szent ének: Te benned bízunk eleitől fogva... S aztán következett Esperesünk szép, meghatározó imádsága. Majd jött a megnyitó beszéd, szintén Szabó Lajos esperesünk részéről.

A legszebb közvetlenséggel jellemezte a legújabb idők beteges szellemi, társadalmi s poli-

likai mozgalmait. Különösen kiemelte a bolsevizmust és a atheizmust. Rajzolta, ecsetelte az egyes európai államok jelenkori helyzetét. Majd rámutatott arra, hogy ezen a téren miféle tennivaló várakozik reánk, szabolicsmegyei papokra, tanítókra, e csonka hazában.

A megnyitó beszéd után szinte jól esett megállapítani, hogy igazi jó pap hirdeti az ígét, a nyirbátori ősi, góthikus, hatalmas templomban.

Az esperesi megnyitó után örömmel állapíthatta meg mindenki, hogy szép számmal jelentünk meg a tavaszi magvetésen, vagy mondjuk közgyűlésen. Ott voltak: gróf Degenfeld Pál gondnok, Korocz József, Szabó Aladár, dr. Bartók Jenő, Görömbei Péter egyházi s dr. Szesztay Zoltán, dr. Mikecz István, dr. Kovách Elek, dr. Nánássy Andor világi tanácsbírák. Ott voltak: Bokross Elek főjegyző, Porzsolt István, Gönczi János, dr. Szöllőssy Pál, Mikó Albert jegyzők. S aztán a vidéki papok, tanítók, segédlelkészek, kiküldöttek, képviselők stb.

A megnyitó beszéd után dr. Szesztay Zoltánt üdvözölte esperesünk kormányfőtanácsossá való kinevezése alkalmából. S ennek emlékére fiát, ki már is remekül bontogatja szárnyait, dr. Szesztay Andort, tiszteletbeli jegyzővé választotta a közgyűlés.

S aztán bizonyos filmszerű pontossággal kezdtek leperegni az egyházmegyei ügyek, javaslatok stb. Így például az esperesi időszaki jelentés s az egyetemes értékű egyházkerületi és konventi határozatok.

Némi parázs vitát provokált a tanügyi bizottság jelentése. A nagyállói tanítók érdemjegyeinek megállapításából kifolyólag ugyanis az a javaslat merült fel, hogy jó lenne az iskolalátogatóknak bizonyos egységes utasítást adni arra nézve, hogy hogyan és mit kérdezzenek a gyermekektől?

Erre aztán egy kedves, megható jelenet következett. Egész váratlanul felállott a búi egyház régi, nagyérdemű papja, Andrassy Kálmán s egy rövid, de érdekes előadást tartott arról, hogy milyen óriási lelki erők szunnyadnak a gyermekekben s hogyan kell ezeket a lelki erőket életre kelteni.

Ez a beszéd méltó bizonyossága volt annak, hogy milyen bámulatos az Úr kegyelme. Andrassy Kálmán felül van a szép bibliai határidő első lépcsőjén, a hetven esztendőn s ennek dacára — hála Istennek — ma is a régi ember. Ideális, tanulékony, gondolkozó, elmélyedő lélek ma is. Úgy látszik, hogy van abban az állításban valami, hogy az Isten az ő választottainak, a zseniális lelkeknek nagyon sok esetben tartós fiatal kort, hosszú életet szokott ajándékozni.

Majd az új énekeskönyvről esett szó. Hát bizony a mi „kolompértermő“ tájékunkon is sokalják a magyarok az új énekeskönyvek árát s javaslatot küldtünk fel abban az értelemben,

hogy ha már egyszer leesett a burgonya ára, hát akkor szálljon lejjebb az énekeskönyv ára is.

Bizonyos parázs vita keletkezett a gömörtornai egyházmegyének a fegyelmi szabályok ügyében alkotott javaslata felett. Az egyházmegye jegyzője, Porzsolt István és a Lelkészegyesület jegyzője, Orosz Tamás, sehogysen értettek egyet ennél a dolognál. Végre aztán szavazás döntötte el a nehéz gordiusi csomó kérdését, amit különben majd annak idején a magas konvent fog véglegesen tisztázni.

A gyűlés legszebb és legsúlyosabb pontja volt a nyiregyházi Leánykálvineum segélyezési ügye. Ezer szerencséje az egyházmegyének, hogy olyan embert választott meg pénztárnokkául, mint Veress Károly nyirturai lelkész. Nem beszél, nem teketóriázik sokat. A keserűnek látszó lapdacsokat finom, könnyű, édes ostyában szolgáltatja ki. Rövidre szabott javaslata után el is hangzott egy-két ilyenforma szó: Sok lesz! Nem bírjuk... Esperes úr azonban szétneézett a cvikker felett s azt mondta, hogy másutt többet fizetnek s aztán csend lett azonnal.

Azután egy csapat sablonos ügy következett. Az őri, téglási, pazonyi, vajai, kemecsei, encsenci kérvények, rendkívüli adók, kölcsönök, adókulcsok stb. ügyeiben. Ezek a dolgok hamarosan elintéztettek, jóváhagyattak.

Hosszabb vitát provokált a vencesellei széker. Nemcsak Vencsellőn, de minden magyar református egyházban, szóval az egész egyházkerületben nehezzé teszi a templomi széker-ügyét ama 1874-ik évi egyházkerületi végzés, amely egyszersmindenkorra eltöröl mindenféle széker-pert. Bocsánat a hasonlatért, de majd olyan célzatú ez a régi végzés, mint a Népszövetség álma az örök békéről... Amíg emberek leszünk, mindig lesz per, széker felett, föld felett, víz felett, levegő felett s minden felett, amit szeretünk...

Gondolkozó lélek csak annyit mondhatott a vencesellei eset felett: Boldogok a venceselleiek, hogy a templomi széker felett perelnek s nem a korcsma-asztal felett. Mert jobb s kedvesebb dolog örökséget keresni az Úr házában, mint a tivornyák tanyáján.

A rendes közgyűlést megelőző napon különben bírósági gyűlés volt. Itt tárgyalatott le a kótaji beruházások ügye, Siposs Mihályné és az új lelkész, Szarka László között felmerült néhány vitás pontozat. Továbbá a tiszaberceli eset, ahol a presbiterium elvette a tanítóktól a földjárandóságot. Természetesen az egyházmegyei bíróság nem fogadta el ez alkalommal a berceli magyarok ezen tanítóellenes határozatát.

Közgyűlés után persze egy kis közebed is volt, amelyen meleg ünneplésben részesült gróf Degenfeld Pál gondnok s dr. Szesztay Zoltán tanácsbíró.

S aztán holmi tréfás évődések, dikciók után üressé lőn a Nagy-Korona kis étterme. Elutaztak a papok. Elmentek azokba az egyszerű fal-

vakba, ahol minden bádoggal fedett torony alatt ott áll a parókhia, az Úr szolgájának a lakása. Elmentek imádkozni, predikálni, szántani, vetni... Óh, adjon az Isten mindnyájának s velök együtt minden becsületes magyar léleknek e szegény, csonka hazában boldog, gazdag aratást!

Baráth Imre,

Iskola

Kerekes Ferenc pedagógiai levelei.

Hamarosan rátértek aztán a dolgozatokra. Ezek is nagyrészt ilyen bölcselmi tételekről szóltak. Jön erre néhány levél forma, önálló elmélkedés, vázlat, s egy csomó teljesen pusztá cím stb. stb. közülük ím egy pár:

De officiis boni civis.

De officiis boni principis.

De laude virtutis.

De laude eruditionis.

De laude Litterarum humaniorum stb.

Most már megérthetjük és méltányolhatjuk Kerekes megállapításait.

Nagy szót mond ki, mikor azt kívánja, hogy előbb magyar alapozást adjunk: akár egy egész évig azon dolgozzunk. De ne az legyen a fő vágyunk, hogy talán egész volument irassunk bi-, tri-, quadrimembris periodusokról a gyermekekkel. Sőt még minden praeceptor sem képes tökéletes példák szerzésére. Ezért arra alkalmas emberekkel 12 mustrát kell írni a gyermekek számára, fele historiai, fele erkölcsi tartalmú. Ez legyen az első félévi anyag, amit szóról-szóra tanuljanak is meg a növendékek. Szébb és jobb ez, mint „a gyűlölséges Hasse“, amit eddig használtak. Ezeket a beszédeket szavalják aztán a vizsgán is, suggestuson állva. Ez legyen az élő periodologia is: ezt trancsirozza fel a tanár, megmutatván benne a tropust, figurákat stb. Aztán lehet ezek mintájára önállóan is csinálni. Ha így magyarul tudják, könnyű lesz már latinra áttérni. „Ezt a módszert követte ő rétor tanítványaival, akik aztán, mint poeták, István keze alá mentek“. Az imént láttuk éppen, hogy Kerekes egy évvel előbb volt retorika praeceptor, mint Szoboszlai Pap István költészettani. — Azt is mondja Kerekes, hogy más könyv híjján a vallás könyvből tanította a „trancsirozást“, és Caesarból. De érzi ő is, hogy külön e célra készült magyar példáskönyv sokkal jobb, szolgálatot tenne.

Ez a vallomása érdekes itt arra nézve, hogy milyen könnyen lényegbevágóan megváltoztatta akkor egy kis praeceptor is a tanítás rendjét. Az már nem mindegy, hogy latin, vagy magyar retorikát tanul-e valaki! Igaz, hogy Kerekes módszeres eljárása szerencsésebb volt, de viszont ilyen tág határok közt mozgó kilengés nem szokott jó fényt vetni egy kor pedagógiai állapotára.

További reformjai: A gyermekekkel igazgattatta a saját, szándékosan hibás írását, így tanította az orthographiát. Kétségtelenül van benne valami

fontos gondolat: maguk a gyermekek jöjjenek rá a hibákra. Azt ma is megteszik sokan, én például rendszeresen gyakorlom, hogy két dolgozat megírása után vörös tintát hoznak fel tanítványaim; eleinte én is vörössel javítottam utánuk, de most már zölddel, hogy egyszerre két ember a legközelebből okulhasson a dolgozattól. Nagy hasznát látom ennek: első gimnazistáim már egész elméletét adják a hibáknak. De én szándékosan sohasem írok rosszul a táblán. Ellenkezőleg inkább arra törekszem a modern pedagogiával, hogy mennél rövidebb ideig szemléljenek hibás dolgokat, annál többször igazi mintákat.

Kerekes szerint módszerével arra is készültek a gyermekek, hogy idővel tanítsanak. Ez megszívlelendő tulajdonsága a régi protestáns iskolázásnak: én már több éve alkalmazom jó sikerrel. Minden négy személyes pad szélén ül egy jól író, jól tanuló praeceptor, aki az írásaikat mindennap átnézi. Így bármily nagy osztályt is ellene tudok őrizni, közben-közben vizsgálatot tartván. Egyéb dologban is szolgál felvilágosítással. Amit ők nem tudnak, azt tőlem kérdik meg. — Ezzel rendkívül nagy öntudat ömlik a praeceptorokba.

Az egész első félévet töltse ki a periodologia s csak a második félévben kell maguk fejtől írni beszédet a gyermekkel, — mondja Kerekes. — Ez is nagy újítás, mert amint láttuk, egy pár sirplex periodus után neki fogtak ékes orációk szerkesztésének s hozzá bölcselmi tételekről. Kerekes ezzel szemben is hangsúlyozza, hogy gyermeknek való dolgozatokat kell adni: ő pl. a kutyák és a macskák képében íratott a gyermekekkel dicsekvő és gyalázó műfajú beszédeket. Hangsúlyozza azt is, hogy eleinte a tanító készítse el a periodusok vázát. Ez nem új, meg van már Sárvarinál is. Pl. *Mane surgendum est* utja így van kitűzve kötőszókkal: „Quoniam . . . , quemadmodum . . . , etsi . . . , si . . . postquam . . . , quanto . . . eo . . . “

Dolgozatot (chriát, labort) egész félévben ne is írjon ex tempore a tanuló. Nem az a fő, hogy futtában lehajtsuk a példákat, s aztán a dolgozat részeit elmondva nyakra-főre irassuk a rossz dolgozatokat. Haszontalan, kötelező formulákhoz ne szögezzük a gyermeket, engedjünk szabad mozgást a léleknek. A tanító csak példát mutasson egy s más irányban.

A második évben jöjjön a dolgozat, de csak hetenként legfeljebb kétszer. Engedjünk a gondolkodásra időt, a tárgyat a gyermek tapasztalása köréből vegyük, vagy adjunk neki támasztó pontokat, hiszen „az újjából nem szophatja“ mondja a jó magyar szólással. A tanár is írjon mintaképen ilyenkor dolgozatot, s adja be a Classium inspector professorhoz felülvizsgálatra. Ezt aztán olvassák fel az osztály előtt, hogy lássák a gyermekek, hogy lehetett volna még szebben megoldani a dolgozatot.

Magyarázatul meg kell itt jegyeznünk, hogy az első Ratio gymnasiumaiban az 5 tanítási nap közül (Csütörtök teljes szünet volt, a vasárnapi tanítás csak vallásos elmélkedés céljaira szolgált.)

négyen szerepel a „Labores extemporales“ és „Revisio exercitiorum hebdomadiorum.“ A II. Ratioban mindennapra jut egy kis „Rhetorica cum Logica, Autoribus Class. Archaeologia Graeca, et Exercitio Styli,“ s amellet meg egy második fő-tárgy is szerepel úgy délelőtt, mint délután, kivéve a szünetet: Kedd délutánt és egész pénteki napot. El lehet képzelni, mily kevés idő juthatott egy-egy gyakorlatra. És ez — hitem szerint — jól van így: én is követem és igen üdvösnek találom a „nulla dies sine linea“ elvet, nálam is minden nap írnak egy kicsit a gyermekek. — A rögtönzött dolgozatok tekintetében már haladást jelent a II. Ratio: csak szerdán délután szerepel második tárgyként, szombaton délután pedig az egész vonalon „Revisio Exercitiorum Hebdomadiorum“ járja. Kerekes tehát még messzebb megy, és egész mai színvonalon mozog. Tudjuk, mit kell tartanunk a rögtönzésekről. Elvégre, tényleg nem szophatja az a gyermek az újjából: valahogyan csak szert kell tenni arra az anyagra. Még ha egyes tanulók magánolvasmányaik stb. révén értenek a meglepetéses tételhez azok is az iskola segítsége nélkül bár, de hozzájutottak az írivalóhoz; még inkább rászorúlnak a tájékoztatásra az együgyűbbek. Az előkészítés nélküli dolgozatok szörnyű képe igazolja Kerekes száz évvel ezelőtti mondását: „labort — ex tempore ne is írjon a gyermek.“ Kerekes szerint *a második évben kell csak latinra fordítani a tárgyalást*, mikor már a magyar alapozás megvan. Olyan formán óhajtja az áttérést, hogy először a tanult magyar beszédek kellene latinra fordítani; még pedig nem bízná kevésbé biztos kezekre, hanem Budai Ézsaiástól és Báthori Gábortól szeretné művészi formába öntését megkapni, akiket — úgy látszik — kora legkiválóbb latin stilisztáinak tart. Ez a Báthori Gábor a debreceni Collegium tanítványa, 1785. dec. 21-i anyakönyvi beírása szerint (Thuri Etele: Iskolatörténeti adattár II. 464.)

(Nagykörös.) (Folytatjuk.) **Dr. Törös László.**

Közélet

A zsadányi egyház örömnépe.

Lélek emelő, bensőséges ünnepet szentelt folyó évi április 13-án, húsvét második napjának délutánján a csonka-nagyszalontai egyházmegyébe kebelezett zsadányi egyház. Egy hosszú, 5 esztendőre terjedő munka programmnak a befejezése gyanánt, akkor avattatta fel 14 változatú ujonnan készült orgonáját.

E minta egyházunk egyike azoknak a csekély számú gyülekezeteknek, ahol a hívek, — az egyházi és községi vezetők egymást megértő szeretete zajtalanul, csöndben és minden külső hivalkodás nélkül végzi a legáldásosabb, Istennek tetsző munkát. — Hosszúra nyúlnék beszámolóim, ha ennek az 5 esztendőnek minden külső és belső munkájáról megemlékezném: s ezért röviden csak azokra a külső építő munkákra mutatok reá, ami-

két zsadányi atyánkfainak áldozatos szeretete a gondviselő Isten segedelmével már bevégezett, és amelyek arról tesznek tanúbizonyságot, hogy milyen csodálatos dolgokra képes az igaz buzgóság és az áldozatra kész, egymást megértő szeretet.

1919. nyarán, — a legválságosabb időben, — a román megszállás nyomorúságai között, — lelkesíti lakást építenek, — 1922-ben templomukat renováltatják, — toronyórájukat javíttatják, — 1923-ban 509 kilogram súlyú harangot öntetnek, — 1924-ben új tanítói lakást, presbiteri tanács-termet, — a lelkesíti udvaron új gazdasági épületet emeltetnek, s 1925. húsvétjára új orgonát állíttatnak be templomukba, ahol ez ideig orgona nem volt. Hihetetlen dolognak látszik, hogy e nagy arányú munkálatoknak a mai érték szerint csaknem milliárdos költségét majnem teljes egészében a buzgó hívek áldozatos jósága önkéntes adományokból hozta össze, — nem egy nagy vagyonú, — nagy népeességű, hanem csak egy 2000 lelket számláló kis egyházunkban. — Mintha csak a sírban porladó, hitbuzgó ősök nemes példája támadt volna fel, s ihlette volna meg a késő utódokat haza szeretetre, egyházuk iránti igaz buzgóságra, s áldozatokra kész önzetlen jóságra, hogy hitüknek egeket vívó erejével példa gyanánt világot hozzanak mások előtt.

Az életnek, — a tette kész erőnek ez a nemes megnyilatkozása, itt a triannoni határszélen, mintha nemcsak egy egyházunk megépüléséről, hanem a magyar húsvétról, — a magyar feltámadásról is beszélt volna nekünk! Ott is ilyen megértő szeretetre, ilyen lankadást nem ismerő, s akadályoktól nem féltő építő munkára volna mindenek előtt szükségünk! . . .

Ilyen érzelmek és gondolatok között jelentünk meg a zsúfolásig megtelt templomban, ahol az előimádságot Percz István körösnagyharsányi lelkész, — egyházmegyei főjegyző, — a gondolatokban gazdag, építő erejű felavató beszédet Szabó István esperes, — az utó imádságot és megáldást Bay József zsadányi lelkész mondta, igaz buzgósággal emelve szívünket a segedelem áldott Istenéhez, aki velük volt az építés nehéz munkáiban s jóra segélte jó szándékukat. A templomi ünnepélyen Beethoven egyik oratóriumát énekelte Percz Istvánné Kiss Antal körösnagyharsányi kántor orgona kísérete mellett, — s meglepő precizitással adta elő a Magyar Hiszekegyet és 2 műéneket a zsadányi református dalárda Hegyessy Gergely zsadányi kántor vezetésével.

Az istentisztelet után, a községi és egyházi előjáróság a község háza tanácstermében magyaros szívettséggel látta el a környékből megjelent vendégeket, — akik között ott láttuk a geszti, biharugrai, okányi, komádi, magyarhomorogi és körösnagyharsányi egyházak képviselőit. Az estebéd után a Gazdakör nagytermében műkedvelő előadás, ezután pedig bál volt, ahol az ifjúság gondtalan örömmel ünnepelte a zsadányiak felejthetetlen örömnépeét.

Percz István.

Harangavatás Tégláson.

A jó Isten kegyelme szép s örvendetes ünnepet adott a téglási (Hajdu m.) református gyülekezetnek a május 3-iki vasárnapon. Két szép, gyönyörű szavú harangját avatta fel bensőséges ünnepség keretében. Az ünnepségnek a jelentőségét a megszokott keretéből az a felemelő s örvendetes tény emelte ki, hogy a két harang két egyszerű földmíves család ajándéka. Özv. Deák Imréné Kálmán Mária b. e. férje utolsó kívánságára maga öntetett egy 600 kg. súlyú harangot 65.000,000 korona értékben. A kisebb, 300 kg. súlyút pedig egy másik lelkes református házaspár, Dobszai Gábor és neje Poór Juliánna, 32.500,000 korona értékben. Most már három gyönyörű szavú harang hirdeti tökéletes zenei összhangban Tégláson a Szentháromság egy Isten örök dicsőségét.

A felavatási ünnepség a szokott keretekben, de gazdag építő erővel telve folyt le. A harangokat Szabó Lajos középszabolcsi esperes költői szárnyalású beszéd és imádsággal avatta fel. Maday Gyula nemzetgyűlési képviselő lelkes s elragadó beszéde s két fehér ruhás leány szavalata után megcsikordultak a csigák s egymás után szállt fel a két harang, hogy századokon át szóljon érc szava a fogékony emberi szívekhez.

A templomi istentiszteletre már az újharangok szava gyűjtötte be az ige után szomjúhozó lelkeket, hol Veress Károly nyírturai lelkész könyörgött buzgón a gyülekezettel s Görömbei Péter nagykállói lelkész hirdette prófétai erővel s mély tudományossággal az Isten ígését. Végül Andrassy Kálmán helybeli lelkész megkapó, választékos beszédben mondotta el a harangok történetét s tolmácsolta az áldozatkész jöltevek iránt a gyülekezet háláját. Az ünnepség melegségét s áhítatát növelte Pozsár Gyula tanító által vezetett ifjúsági dalárda szép éneke.

A felavató ünnepség után a helybeliek s a vendégek két tágas tanteremben közebedre gyűltek össze, hol kedves volt látni az egyszerű földmíves jölteveket gróf Degenfeld Pál egyh. megyei gondnok s egyházi főgondnok közvetlen szomszédságában. Jól esett látni, hogy a református keresztyén ember, ha születése szerint magas társadalmi helyzetben él is, ha embertársai bizalmából magas hivatali állást tölt is be, tudja értékelni, megbecsülni az egyszerű köntös alatt dobogó áldozatkész szívet.

Tanulság kedvéért tudtul adjuk még, hogy a téglási egyháznak a harang készíttetésben részt nem vett tagjai nem érzik magukat felmentve a további áldozatok hozása alól, hanem folyik tovább a gyűjtés s az adakozás más egyházi célra. Hallotunk beszélni a toronyóra kijavításáról, vallásos iratokat terjesztő alap létesítéséről. Ahol élet van ott nincs megállás, ott a lélek tör mindig feljebb-feljebb a tökéletesség felé. A jó Isten gyümölcsötető áldása kísérje a téglási lelkész és kedves gyülekezete áldozatos munkásságát!!

r. l.

Különfélék

A tiszántúli református egyházkerület tavaszi közgyűlése folyó hó 13., 14. és 15. napjain folyt le. A közgyűlést dr. Baltazár Dezső püspökünk nyitotta meg a Lapunk élén olvasható imádságával és gróf Degenfeld József főgondnokunk minden mozzanatra kiterjedő beszédével. A nagy számmal látogatott közgyűlésről a jövő számunkban fogunk részletes referátát közölni. Itt csak annyit jelzünk, hogy a —/1924. sz. egyházkerületi határozattal kiküldött bizottság elnökétől benyújtott munkálatot kiadták ugyanennek a bizottságnak, megpótolva azt az egyházkerületi és kollégiumi szakemberekkel. Énektanár lett Szigethy Gyula, a természetrajz tanára dr. Nagy Jenő. Ad multos annos.

Theol. tanári konferencia lesz május hó 28. napján Sárospatakon, ahol csonka hazánk református theol. főiskoláinak tanárai találkoznak.

Theológiai doctor. A debreceni m. kir. Tisza István tudomány-egyetem hittudományi karán a szisztematika theológiából magna cum laude szigorlatot tett f. hó 8-án Csekey Sándor lelkész. — Az ifju tudott folyó hó 9-én avatták fel. Szívvel üdvözöljük.

Lelkészeiktatás. Folyó hó 3-án iktatta be Marton János theol. tanár, egyházmegyei tanácsbíró Bernáth Istvánt, a vissi gyülekezet új pásztorát

A biharérmelléki egyházmegye tavaszi közgyűlése május 6-án tartott meg a helyi viszonyokhoz szerencsés alkalmazkodással Debrecenben, a debreceni vendégszerető egyház tanácstermében, Lévay Mihály esperes és dr. Pappszász József e. m. gondnok, kir. kamarás elnöklete alatt. Az esperes tartalmas megnyitó beszéde ragyogó szavakban emlékezett meg nagy Jókainknak 100 éves születési évfordulójáról, indítványára emléket a jegyzőkönyvben megörökítik. Fájdalmas meglepetéssel vette a közgyűlés az esperesnek az állásáról való lemondó beadványát, melyet szigorúan megindokolt s a közgyűlés kérésére sem akart visszavonni. Egy figyelmes indítvány aztán megtalálta a kérdés megoldásának a kulcsát, t. i. talán alig van egyházmegye, ahol az esperesnek káplánja ne lenne, de itt nincs, segíteni lehet a dologon az esperes oldala mellé kápláni állás szervezésével, melyre akkor is égető szükség van, ha fiatal erő töltene be az esperesi állást. Egyező értelemmel, sőt lelkesedéssel emelte a közgyűlés határozati erőre az indítványt, az ifjabb lelkészek pedig, míg az állás szabályszerűen meg volna szervezhető, készséggel ajánlották fel segítő munkájukat az esperesi hivatal bokros teendőinek az elintézésére. Szép áldozatot tett az egyházm. lelkészi kara, midőn a leánykálvineum javára 5 évig évi 10 aranykorona befizetésére kötelezte magát fejenként, ugyanekkor lelkes megnyilatkozással ünnepelte Kiss Ferenc egyetemi tanárt azért a kitarító

munkáért, mellyel a leánykálvineum létesítése körül kifejtett buzgó fáradozása révén, el sem képzelhető, vagy remélhető fényes eredményeket érve el, biztosíthatta az intézmény közeli megvalósulását. Mintegy 26 ügydarab szerepelt a tárgysorozaton, jórészt egyes egyházakat érintő kérdésekben. Délután bírósági tárgyalás volt.

A debreceni tanítóképző-intézet kebelében működő 167. számú Törekvés cserkészcsapat dr. Ecsedi István, Somorjai László és Bodnár Lajos tanárok vezetése alatt nyolc napig tartó mozgó táborozást rendezett a Közép Duna mentén. A debreceni fiúk végighajózták a Dunát Budapeستől Mohácsig. Megtekintették a mohácsi csatateret. Két napig időztek a Dunán túl legnagyobb, legszebb és legrohamosabban fejlődő városában, Pécsen. A Balaton érintésével Budapestre jöttek. Két napig szendélyt nevezetességeit. Az utolsó napon a Kőbányai Első Magyar Részvény Serfőzdet nézték meg. Este Szolnokon a Tisza partján pihentek. A derék és fegyelmezett debreceni fiúkat mindent a legnagyobb szeretettel fogadták, kalauzolták, több helyen megvendégelték őket. Sok tapasztalattal, friss jó egészségben tértek vissza a nagyon tanulságos útról.

Arany Juliska porrszékeinek áthelyezése. Március 2-án, Arany János születésének 108. évfordulóján szállították át rajongással szeretett leányának: Juliskának, Széll Kálmán volt nagyszalontai esperes feleségének pormaradványait a nagyszalontai régi temetőből az új temetőbe. Az átszállítás több körülmény miatt csendben történt, minden nagyobb ünnepélyesség nélkül, csak a család és a parókia jelen lakóinak jelenlétében. Az új sírhalom mellett, a család felkérésére, Debreceni István mondott rövid imádságot. A város díszsírhelyet adott az új temetőben, hol mindjárt a kapu mellett fog állani a régi kő és hirdeti a vigasztalást a vérző szívű apa gyönyörű sirversével:

Egy lőn közös szent vigaszunk,
A LÉLEK ÉL: találkozzunk.

Mi lesz a kiskunhalasi főgimnázium földjével?! A kiskunhalasi református főgimnáziumnak van 993 hold birtoka, amely egészében az iskola fenntartására szolgál s amelyet az ottani buzgó reformátusok saját vagyonukból adtak össze épen a gimnázium céljára. S most a Földbirtokrendező-bizottság 209 holdat ki akar sajátítani. Szabadna-e még a gondolatát is fölvetni ennek akkor, mikor a Földbirtokrendező-bizottság jól tudja, hogy református egyházunk szegény s amiye van, azt, mint a múltban, a jelenben is, csak kulturális célra használja?! Reméljük, hogy a halasi református gimnázium nem fog az enyedi Bethlen kollégium sorsára jutni! *K. Sz.*

A protestánsok száma. A stockholmi konferencia alkalmából összeállították a földünkön élő összes protestánsok számát országok és egyházak szerint. Ebből az összeállításból kitűnt, hogy 74,3 millió protestánsal az Egyesült Államok vezet; legnagyobb számmal van-

nak itt a baptisták (21 mill.) és a methodisták (22,6 mill.), míg a quäkerek száma csak 800 ezerre megy. Az európai szárazföld a maga 72,2 millió protestánsával mindjárt Amerika után következik. Európában legnagyobb számmal a protestánsok Németországban vannak (40,2 millió), azután Svédország következik 5,7 millióval, míg a legkisebb számot (100,000) Ausztria mutatja fel; ezt még a kis Litvánia is kétszeresen túlszárnyalja. A brit birodalom, gyarmatival együtt, 46,5 millió protestánt mutat fel, akik 11 különböző egyházra oszlanak, legnagyobb számmal az anglikánok (28,5 mill.) vannak, míg Irországban és Kanadában 2 millió presbytériánus él. Délafrikában már több mint egy félmillió lakos protestánsnak vallja magát. A stockholmi világkongresszusra, számának megfelelőleg, Amerika fog a legtöbb delegátust küldeni, nevezetesen 200-at, Nagybritanniára 100 s egynehány, Németországra 66 képviselő fog esni, az új utódállamokat 1-1 delegátus fogja képviselni. (Sp. R. L.)

Hivatalos Értesítés

A tiszántuli református egyházkerület püspökétől.

954—1925. szám.

Körlevél.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Az egyházkerületi közgyűlés 1923. évi 550. sz. határozatának 14. pontjában foglalt rendelkezés szerint az egyházközségekre kivetett közigazgatási búzaadó fele része június 1-ig s fele része december 1-ig fizetendő be az egyházkerületi pénztárba és pedig az első részlet a május elsői, a második részlet pedig a november elsői legmagasabb tőzsdei ár szerint.

A hivatalos úton beszerzett adatok szerint a 78 kgros tiszavidéki búzának legmagasabb tőzsdei ára 1925. május 1-én 517,000 K. volt.

Felkérem Nagytiszteletedet, hogy a böles vezetése alatt álló egyházmegyébe kebelezett egyházközségeket méltóztassék felhívni, miszerint a közigazgatási búzaadó járandóságokat folyó évi június hó 1-ig a fenti ár szerint az egyházkerület pénztárába fizessék be.

Atyafiságos szeretettel.

Debrecen 1925. május 7.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázati hirdetés.

A hajdúnánási református reál-gimnázium igazgatótanácsa pályázatot hirdet:

a) egy magyar-német vagy magyar-francia szakos rendes tanári állásra; előnyben részesülnek, akik a francia nyelv tanítására is képesítve vannak,

b) a testnevelési rendes tanári állásra.

Fizetés és lakáspénz egyenlő az államiakéval. Pályázhatnak református vallású tanárok. Okleveles pályázók hiányában az állások helyettessel is betölthetők. Az életrajzzal, születési-, érettségi-, orvosi bizonyítvánnyal s az előző szolgálatokat igazoló okmányokkal felszerelt kérvényeket június 10-ig kell benyújtani az igazgatósághoz. Az állásokat szeptember 1-én kell elfoglalni.

Kolozsvári Mihály,
lelkész-elnök.

Márk Imre,
igazgató.

Pályázat ének- és zenetanári állásra.

A sárospataki református főiskolában az ének- és zenetanári állás nyugalomba vonulás folytán megüresedvén, annak betöltésére ezenél pályázat hirdettetik. Kötelessége a megválasztandó ének- és zenetanárnak: tanítani a) a főgimnáziumban az egyházi és műéneket az egyetemes konventi tanterv szerint heti 12 órán; b) az akadémián az egyházi éneket és harmóniumot heti 5 órán; c) az állami tanítóképző-intézetben a református egyházi éneket heti 1 órán. Vezetni: d) a főiskolai énekkart heti 2 órán; e) a főiskolai zenekart heti 2 órán, összesen tehát 22 órán. A köteles 20 órán felüli óráiért a főiskolában szokásos óradíjban részesül. Köteles továbbá a zeneórákat adni az önként vállalkozó tanulóknak a főisk. igazgató-tanács által megállapítandó méltányos díjért. Hivatalból tanárelnöke a főiskolai ének- és zenekarnak. *Fizetése*: a minősítés foka szerint: I. ha (érettségi bizonyítvány, vagy tanítói oklevél alapján) zeneművészeti főiskolát végzett s zene- és énektanári oklevéllel bíró vagy tan.-képző-int. ének- és zenetanári oklevéllel bíró egyén választatik meg, a rendes gimn. tanári fizetés. II. ha polgári iskolai vagy középiskolai énektanári oklevéllel bíró egyén választatik meg, a mindenkori gimn. tanári fizetésnél egy fizetési fokkal kisebb fizetés. — Csakis református vallású tanárok pályázhatnak. A megválasztott tanár az Országos Református Nyugdíjintézet tagja lesz, az esetleges nyugdíjkülönbözet kiegészítését a főiskola magára vállalja; állását 1925 szept. 1-én tartozik elfoglalni, később meghatározandó időben pedig székfoglaló értekezést tartani. Pályázók életkorukról (szül. bizonyítvány), végzett tanulmányaikról, katonai kötelezettségükről, a forradalmak előtt tanúsított magaviseletükről, egészségi állapotukról és eddigi működésükről (szolgálati bizonyítvány, vagy bizonyítványok) szóló okmányokkal felszerelt kérvényeiket a ft. tiszáninenni református egyházkerületi közgyűléshez címezve, *f. évi június hó 10-ig* nyújtják be alólírt igazgatósághoz. A választás ideje fölött a főiskolai igazgató-tanács dönt.

Sárospatak, 1925 május hó 4.

A főiskola közigazgatója.

Legszébb, legjobb, legmaradandóbb, mert egész életre tanulsággal szolgáló

Konfirmációi ajándék

Dr. Erdős Károly:

Az én vallásom

című műve, amely sok egyházba be van vezetve, mint a legalkalmasabb konfirmációi emlékkönyv.

Ára vászonba kötve 5600 K.

*

Most jelent meg a „Méliusz“ kiadásában

FOHÁSZOK

„Az én vallásom“ című könyvecskéből egy kis 32 lapos füzet 6,5×8,5 cm. nagyságban. Tartalmaz konfirmációi emléklapot és imádságokat hétköznapokra és ünnepnapokra.

A legkedvesebb és legolcsóbb konfirmációi ajándék, amelyet a legszegényebb egyháztág is megvehet és használhat buzgósága növelésére.

Ára 1400 K (20 arany fillér).

*

Konfirmációi emléklapjaink

bibliai helyekkel, csinos kiállításban, nagyobb és kisebb alakban, 1000, illetőleg 500 koronáért kaphatók.

Egyházaknak tömeges vétel esetén 10% kedvezményt adunk.

**„Méliusz“
könyvkereskedés
Debrecen,
Ferenc József-ut 26.**